

Aýdylýanlar gury san дәл, adamdyr

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Aýdylýanlar gury san дәл, adamdyr AÝDYLYANLAR GURY SAN DÄL,
ADAMDYR

*Hakykatlaryň üstüni örtýän sanlaryň ruhuny tanamakdaky
höwessizligimiz sebäpli uruşlar, çaknyşyklar, awtoulag
heläkçilikleri dowam eder durar... Sizem elmydama gamsyz diňläp
ýöwersiňiz şo-ol ganly sanlary...*

Bir zatlara düşünmek üçin sanlary ulanyp, işiňizi
aňsatlaşdyrmaga synanyşýarys. Beýle aňsatçylyk şolar ýaly
gyzykly bolýar welin, belli bir wagtdan soň sanlaryň aňyrsyna
gizlenen adamlary ýatdan çykarýarys.

Sanlara baglandygymyza duýgularymyz körleşýär. Duýgularymyz
körleşdigiçe-de, adamçylyk hüý-häsiýetlerimiz azalýar.

Beýle ýagdaý wepat bolanlaryň sanynda ýüze çykýar.

Uruşlar, çaknyşyklar, terrorçylykly aktlar .. Ýer yranmalary, awtoulag heläkçilikleri, keselçilikler...

Müňler, on müňler, ýüz müňler, millionlar...

Gitdigiçe kalbymyzda gynanjam galanok, ýüzümüzde hatda gynanyp gaş çytmak alamaty-da galanok.

Bize nätanys köpçülikleriň lükgeligine ölüp gitmegi piňimize-de bolanok.

Ýogsam bolmasa, biziň köpimiz özümüzizi gowy adam hasaplaýarys ýa-da gowy adamdyr öýdýäris.

Eger şeýle bolmasa tegelekläp berilýän ölüm sanlarynyň aňyrsyny barlamak, bize bagly bolup biljek faktorlara garşy çykmak üçin nämedir bir zatlary ederdik...

• Ýyllaryň ganly hasabaty

Mysal hökmünde diňe 1984-nji ýyldan bäri (kyrk ýyllap) on müňlerçe adamyň ömür tanapynyň üzülmegine getiren graždanlyk uruşy görnüşinde orta çykan «kürt problemasyny» alyp göreliň.

Dogrusy, her iki tarapdanam ölenleriň jemi sanynda ynandyryjy sanlaryň nähili şekillenýändigini doly bilmesemem, wepat bolanlaryň jemi sany 100 müňr ýeteňkirlän bolmagy mümkin (Wikipediýanyň hasaby 93 müň töweregi).

Üns berýän bolsaňyz, edil şu mahalam tragediýa babatda ugrumyzy ýitirdik.

100 müň bilen 93 müňüň arasyndaky 7 müň gözümize ähmiýetsiz bolup görüldi.

93 müňüň ýerine «kyrk ýylda 40 müň (ýa-da 50 müň) adam öldi diýsemem, şundan parhly bolmajaga meňzeýär.

Çünki bularyň hemmesi «aşa köp ölüm»...

Şolar ýaly köp welin, hemmesine aýry-aýry gynanç bildirip bilmejegimizi bilýäris. Hut şonuň üçinem şu ýerde adamkärçiligimiz ýitýär.

Russiýa-Ukraina uruşynyň dowam eden iki ýyl iki aýynda jemi «300 müň adam wepat boldy» diýenimde-de, barybir ýaňky ýagdaý gaýtalanýar.

Iki ýyl iki aý... Kyrk ýyl...

Uruş näçe minutlap dowam edýär? Kyrk ýyl dilde aňsat,

halypa?!.

Kyrk ýylda 480 aý bar, olam 14 müň 400 güne deň, onda-da 345 müň 600 sagat bar, şonça sagatda-da 20 million 736 müň minut... Dowam edibem bilýärim. Emma men sanlary köpeltdigimde ünsüňiziň sowulýandygyny duýýaryn...

93 müň adam...

Olaryň maşgalasy we garyndaş-doganlary bilen näçe bolýar?

A ýaralananlar näme? Öýünden-ilinden jyda düşürilenler?

Näçe çaknysyk bolup geçdi? Näçe tussag etmeler boldy? Näçe adam gynaldy?

Näçe obanyň üstüni basdylar? Näçe ilatly punktlar göçürildi?

Näçe ok atyldy bu uruşda? Näçe bomba partlady? Näçe söweşjeň uçar üstüňizden aýlandy?

Näçe bialaç ahy-nala, dady-perýat asmana göterildi?

Näçe?!..

MEHMET TANJU AKAD

20. YÜZYIL SAVAŞLARI

ve 21. Yüzyılın
Başında Yakın Tarihin
Savaşlarına Bakış

kitapyurdu.com

KURATILAN YAYINLARI

3.BASKI

Ölüm sanlarynyň nämäni aňladýandygyna doly göz ýetirip bilýärsiňizmi?

Ýogsa-da, ölüm sanlary köpelende, siziň ünsüňiz öz-özünden

başga zatlara sowulýarmy?

Hatda gaty ses bilen aýtmasaňyzam, aslynda bu habarlardan we sanlardan bizar bolandygyňyzy duýýansyňyz?

Bu hyýanatyňyz tebigy zat. Sanlar hakykatyň maglumatyny bereninde, manysyny gizlemäge ýaraýar. Köp bildigiňizçe duýgularyňyz körleşýär...

Uruşda müň öli. Soňra iki müň... Üç müň...

Bular siziň üçin diňe statistiki görkezijiden ybaratdyr.

Edil laryokdan alynan birnäçe kilo üzüm ýa-da aýyň başynda eliňize düşen birküç manat pul ýaly duýgusyz sandan ybarat...

Sanlar haçan ýürege baryp ýeterkä? Siziň pikiriňizçe bu uruşlar gutararmy?

Eýse siziň özüňiz bu uruşlaryň gutarmagyny hakykatdanam isleýärsiňizmi?

Ýa-da «Goý, ölsün, ölende näme on müňlerçe adam!» diýjek derejese gaýgysyz we perwaýsyz bolduňyzmy?

Ýa bolmasa menem size «jedelsiz» we «mukaddes» gymmatlyklaryň hatyrasyna «Watan, millet, Sakarýa» diýsem, bu 93 müň adamyň ölümünü sowukganly kabul edip, şobada «bolaýmaly zat» ýaly görärsiňizmi?

Megerem şeýle bolar. Çünki 93 müň şonsuzam siziň üçin ýöne sandan ybarat... Şonuň üçin pakgaryp gürlemek aňsat!..

Emma şol ölen 93 müň adamdan ýekejesini tanaýan bolsadyňyz... Onuň adyny, ýaşyny, kärini, hüý-häsiýetini bilýän bolsadyňyz... Çagalygyny, gülüşini, ýöreýşini ýatlaýan bolsadyňyz...

Şonra eşidýän sanlaryňyz siziň üçin ýöne bir «statistiki görkeziji» bolmakdan çykyp, has köp many aňladardy...

Şeýle bolansoň uruşda ölen müňlerçe adam sizi onçakly gyzyklandyrmaýar.

Edil beýleki uruşlarda, harby operasiýalarda, awtoawariýalarda ölen adamlarda duýýan we derrew ýatdan çykarýan beýleki sanlaryňyz ýaly...

Hakykatlaryň üstüni örtýän sanlaryň ruhyny tanamakdaky höwessizligimiz sebäpli uruşlar, çaknyşyklar, awtoulag heläkçilikleri dowam eder durar... Sizem elmydama gamsyz diňläp ýörärsiňiz şo-ol ganly sanlary...

Tä haçanam bolsa bir gün çagalygyny, gülüşini, ýöreýşini biljek şol gussaly ýeke san bilen gabatlaşýança...

Hakan AKSAÝ.

@AksayHakanaksayhakan@gmail.com

«T24» internet gazetesi, 13.04.2024. Publisistika